

SKRÓCONY SŁOWNIK GWARY POZNAŃSKIEJ

Zebrał i opracował: Jerzy Romuald Stankiewicz

W gwarze poznańskiej występują cztery grupy wyrazów ze względu na ich pochodzenie:

- Archaizmy – występują wyrażenia z dawnej polszczyzny, które na innych terenach naszego kraju już są zapomniane: akuratny, istny, mrzyglód, skopowina, zawdziać.
- Elementy gwar wiejskich ludności przybyłych do Poznania głównie w XIX wieku z różnych stron Wielkopolski – są to wyrazy nieznane w innych regionach Polski: bręczeć, dudlać, graty, kluka, szalapat.
- Wyrazy pochodzące z gwar pogranicza Wielkopolski – Kujaw, Krajny, Pomorza, Śląska: chabas, fleja, luńt, szkiyta, żgajek.
- Germanizmy – zapożyczone do gwary poznańskiej z języka niemieckiego: ajzol, bana, hazaj, szajba, tytka.

Alfabet:

-A-
-B-
-C-
-Ć-
-D-
-E-
-F-
-G-
-H-
-I-
-J-
-K-
-L-
-ł-
-M-
-N-
-O-
-P-
-R-
-S-
-Ś-
-T-
-U-
-W-
-Z-
-ż-

A

Alfabet:

- abo – albo
- ady – ale, przecież
- afa – małpa
- ajmerek – wiaderko
- ajnfach – nieskomplikowany, prosty
- ajntop, ajntopf – jednogarnkowe danie
- ajsbajna – gołonka
- ajzol – metalowy przedmiot
- aktornik – aktor
- akuratnie – dokładnie, starannie, porządnie
- akuratny – dokładny, staranny
- ale – (podkreślenie) ależ
- amba komuś odbija – ktoś wariuje
- ameryka – tylek żartobliwie
- amerykan – ciastko biszkoptowe
- amfitka – balkon w teatrze
- ancug – ubranie, garnitur
- angiela – kuchenny piecyk na węgiel, stojący na metalowych nogach
- angryst – agrest
- anielskie włosy – lameta (na choinkę)
- antrejka – spiżarnia przy kuchni, sień lub przedpokój
- apach, apaj – oprych
- apartnie – osobno
- apartny – osobny
- aprykoza – morela
- artycha – artysta
- ausdruk – wyraz, wyrażenie
- ażeby – ...żeby nie wiem co!

B

Alfabet:

- babok, babol – gil w sensie, smark
- babrać – długo przesiadywać
- babszyk, babsztyl – kobieta obraźliwie
- bachać się – kapać się
- badejki – kąpielówki
- baka - policzek
- bakcyl – zamięłowanie, umiejętność
- bakcyle – bakterie, wirusy (ogólnie: zarazki)
- bamber – rolnik, gospodarz (nieco pejoratywnie)
- bamberski – byle jaki, niechlujny
- bambrejewo - wiocha
- bambrzok – placek ziemniaczany pieczony bezpośrednio na blasze
- bana – pociąg
- barzej, barzy – bardziej, więcej
- bauer – gospodarz
- beblać – gadać bzdury
- bebły – pomyje
- bedki – grzyby
- be gryf – znaczenie, słowo lub termin
- bejm (bejmy) – pieniądz (pieniądze)
- bena - benzyna
- berbela – wódka
- berbelucha – wódka najgorszego gatunku
- beretka – beret
- berger - mróz
- bestry – pstry (kolor)
- bez – przez
- bębas – malec
- biały groch – biała fasola
- biber – kapelusz
- bigiel – wieszak, kant (spodnie wyprasowane na bigiel)
- biglować - prasować
- biksa – puszka
- bimba – tramwaj
- bindka – krawat
- biniol, binks - siniak
- binks, binol, biniol – siniak
- blajba – miejsce na nocleg
- blauka, blaua, blałka – wagary
- blubrać – gadać, głądzić
- blubranie *a.* blybranie – głądzenie
- blubry – błahe opowiadki, wypowiedzi bez większej wagi
- blyce, bryle - okulary

Alfabet:

- blycki – klucz do rur, żabki
- blyrwa – uprawiająca najstarszy zawód
- boba – czapka
- bobas - dziecko
- bogać ta, bogać tam – gdzie tam, ależ
- bonbony – cukierki
- borchać się – gniewać się
- borowy – leśniczy
- bozdór – chłopak, chłopiec
- boża męka – przydrożna kapliczka, krzyż
- bón tón – dobre maniery
- braciaszek – drugi i kolejny grzyb w jednym miejscu w lesie
- brachol – brat
- bratkasta – piekarnik
- brawędzić – marudzić
- brać się za chachły – bić się
- brecha, brechsztanga – łom
- brechać się – taplać się w wodzie, śmiać się
- bręczeń, brynczeń – narzekać, marudzić
- brękot, brynkot - maruda
- bronki - piwa
- bryle, blyce – okulary
- brynda - denaturat
- buba – kiepska pogoda
- buchta – więzienie
- buda – bramka na boisku lub szkoła
- burzowiny – coś pieniącego się
- być bejt – być zmęczonym, wykończonym
- być na fleku – być w pełni sił
- być precz/prek – być nieobecnym
- być wyjechałym prek – wyjechać gdzieś
- bzybzać – kroić, ciąć
- bździągwa – mała dziewczynka (pejoratywnie) lub mały owoc

C

Alfabet:

- całki – cały
- Ceglorz – zakłady założone przez Hipolita Cegielskiego
- chabaj – rzeźnik
- chabas – mięso
- chachoł – kark lub przybysz ze wschodu
- chapać – ciężko pracować
- chaps – kęś
- chapsnąć – ugryźć
- chaziaj – chłop ze wschodu
- chadziajski – kiepski, byle jaki, niechlujny
- chęchy – gęste krzaki
- chędożyć, ochędożyć – sprzątać, czyścić, posprzątać, wyczyścić
- chichrać się – śmiać się
- chlabra – plucha, błoto
- chochla – łyżka wazowa, czerpak
- chłopyszek – chłopiec
- chrabęścić – szeleścić
- chrympać – strzępić, ciąć tępym nożem
- chujka – świerk (choinka na Boże Narodzenie)
- churchać, churchlać – kaszleć, pochrząkiwać
- ciepnać – rzucić
- ciągiem – ciągle, wciąż
- cknić – tęsknić
- co jest lołś – o co chodzi
- colog – ogród zoologiczny
- cug – prąd powietrza, przeciąg (np. piec złapał cug) lub pociąg
- cycuś – coś nadzwyczajnego
- cyrać – cucić, ożywiać
- czarnina – czernina
- czapać, czapnąć, czepnąć, czómpnąć, czympnąć – kucać, kucnąć
- czerstwy – stare (o pieczywie) – obecnie nieużywane, zdrowy (o ludziach)
- czerwone jagody – poziomki
- czysty kintop – ale zabawa

Ć

[Alfabet:](#)

- ćknać – cieknać
- ćmiki – papierosy
- ćpnać, ćpać – rzucić, rzucać
- ćwierć – konew
- ćwok, ćmok - oferma

D

[Alfabet:](#)

- dać se w tyte – upić się
- dalas – nędza, nędzarz
- dalaśnica – nędzarka
- dalaśnik – nędzarz
- dalej! lub: no, dalej! – pospiesz się
- damascena – śliwka węgierka
- dądel – malec, smarkacz
- deczka – kocyk, serwetka
- dej – daj
- dekiel – czapka (mieć z deklek – być niespełna rozumu)
- deknąć – uderzyć (kogoś)
- depok – guzik
- deska – blok mieszkalny sporych rozmiarów
- do góry – u góry
- do jemu – do niego
- dolina - porażka
- dostać gila – zwariować
- dostany – dojrzały
- dość, za dość – ile?, za dużo
- drabka, drobka - drabina
- dracheta, drachyta – latawiec lub wysoka, chuda dziewczyna
- drajfus – trójnóg szewski (metalowy)
- drętki – kwaśny
- druch – ciągle
- drygać – bać się
- drynda – konny tramwaj, teraz taksówka
- drwalnik – drwalnia
- drzuzgawka, drzuzgowka – truskawka
- dudki - pieniądze
- dudlać – płakać, pić lub grzebać w nosie
- dundel – smark z nosa
- durch - całkiem
- dycht – całkiem, zupełnie
- dydek/dydki – pierś/piersi
- dylać – tańczyć
- dynks – nieokreślone "coś" (mały wichajster)
- dziebko, zdziebko - trochę
- dzieciszczo – dziecko
- dziura w desce – przejście w bloku mieszkalnym

E

Alfabet:

- echo – pusto (np.: mam echo w lodówce)
- ejber – chłopak, rozrabiaka, łobuziak, nicpoń
- eka – ekipa lub narożnik, kąt, banda
- elegant z Mosiny – wystroił się (pogardliwie)
- elektroluks – odkurzacz (od nazwy firmy Electrolux)
- emza – osoba niesympatyczna

F

[Alfabet:](#)

- faferloki – płatki owsiane
- fafoły, farfocel – zawiesina, osad, fusy od herbaty
- fajny – ładny
- famuła – rodzina
- faryna – cukier
- fefermyncki – cukierki miętowe
- fefry, fefrać się – strach, bać się
- fiksmatenta – drobiazgi, drobne rzeczy
- fest – mocno, dobrze, OK
- fifny – zgrabny lub sprytny, żartobliwy
- fleja - flejtuch
- flepy – dokumenty, akta, papiery
- flaszka - butelka
- fogelka – wesołe miasteczko, plac zabaw
- fonc – smalec
- franela - flanela
- frechkunda – bezczelna kobieta
- frechowny – zarozumiały, bezczelny
- fulfa – nalana, pełna twarz
- fumlować, fymlować – o urządzeniach: działać niesprawnie
- funcka – lampka, latarnia
- funt – jednostka wagi w Poznaniu 0,5 kg
- furt – nadal, ciągle
- futer - pozywienie
- fyrać – uciekać, szybko odchodzić
- fyrtel – okolica lub dzielnica

G

Alfabet:

- gajgi - skrzypce
- galart – galareta mięsna
- galat, galacik - galareta
- galarypa – kalarepa
- gamaja – gimnazjum
- gamuła – niezdara, gamoń
- ganc – całkiem, zupełnie
- gapa, glapa – kruk, gawron, wrona
- galara – strach
- gara, garówa - upał
- garować – leżeć w łóżku, spać
- gaska – uliczka, wąska uliczka, czasami ślepy zaułek
- gelejza – osoba nieporządna, niezdarna, powolna
- gemyła, gemela, gimela, gymela – śmietnik, bałagan
- gibać się – kołysać się
- gibus, ginol – wysoki człowiek
- gichnąć – wylać, nalać, oblać
- gideja, gidycja – kobieta wysokiego wzrostu
- giglać – łaskotać
- gilejza - niezdara
- gira, giyra – noga
- glajda – błoto, deszczowa pogoda, plucha, kobieta niechlujna
- glanc – lukier lub na błysk (np.: wypoleruj na glanc)
- glapa, gapa – kruk, gawron, wrona
- glapić się - patrzeć
- glazejki – skórzane rękawiczki
- ględzić - marudzić
- glizda – glista, dżdżownica
- globusik – melonik
- głubka – mirabelka (rodzaj śliwki)
- głabać – kraść, brać
- głuchacz – sygnał telefoniczny (zadzwonienie do kogoś i rozłączenie się)
- gnyk - kark
- golarz – fryzjer
- gonito – berek (zabawa dziecięca)
- gościniec – zarówno droga jak i zajazd, karczma
- góra – strych (do góry – na górze, piętrze)
- grajcarek – korkociąg
- gramolić się – wchodzić na coś, gdzieś, gdzie niekoniecznie jest się mile widzianym
- graty – rzeczy, meble, rupiecie
- grula – człowiek ociężały
- grulać – gnieść
- grycha – stara bułka

- grygolić - bazgrać
- guli – z powodu, z przyczyny
- guła, gularz – indyk, indyczka, również guła – niezdarna, niezaradna kobieta
- guzdrać – robić coś w bardzo wolnym tempie
- guzik – włącznik, przycisk
- gzik, gzika, gziczka – twarożek ze śmietaną i cebulą, ze szczypiorkiem i oliwą
- gzub – małe dziecko

[Alfabet:](#)

H

[Alfabet:](#)

- haczka - motyka
- haczyk – pogrzebacz lub hak
- haj – nóż
- hajcować – palić
- hajs - pieniądze
- hajtnąć – uciąć
- hajtok – nóż, kozik
- hajtnąć się – ożenić się, wyjść za mąż
- hazaj – zając
- he? – co?
- hebel – strug
- hejbnąć się – zdobyć się na coś
- heklówka – szydełko (do ręcznych robótek)
- heklować – szydełkować, robić na szydełku
- heksa – złośliwa, brzydka kobieta, zołza
- hela (z pyrami) – wóz ze skrzynią na ziemniaki
- huby - peryferie
- hyca – upał
- hycać – skakać
- hyćka, hyczka – czarny bez

I

Alfabet:

- ichty – niezrównoważone zachowanie (kaprysy, zachcianki, grymaszenie, boczenie się)
- inkost - atrament
- ino – tylko
- inwentura – remanent
- Istny – ten właśnie!
- iść w pyry – nie zawracaj głowy

J

Alfabet:

- jabol – tanie wino z dużą ilością siarki
- jabzo – jabłko
- jaczka – marynarka
- jangryst – agrest
- jampor – rampa
- japa – dziura lub jama ustna
- japić – dziurawić
- jednaki – jednakowy
- jedza – jedzenie
- jegiery – kalesony
- jest piec – jest problem, zadyma, zamieszanie
- jucha – młoda, nierozgarnięta dziewczyna lub krew
- juchta – podrostek, łobuz, złodziej lub kradzież
- junkers – przepływowy, gazowy podgrzewacz wody (terma) (od firmy Junkers)
- jupa, jupka – wierzchnie okrycie, bluza, kurtka

K

[Alfabet:](#)

- kabany – kabaczki
- kabel – izolowany przewód elektryczny
- kachel – buzia (dziecka)
- kajzer - cesarz
- kakaludek – niski wzrostem
- kalafa – twarz
- kamelarz – urzędnik miejski
- kamloty – kamienie
- kanar – kontroler w tramwaju, w autobusie
- kanka – nierdzewna bańka zamykana na mleko
- kantować się – pchać się
- karmelki – cukierki
- karmonada, karbonada – schab
- kasta, kista – skrzynia, bramka na boisku
- kaszok – kaszanka
- katana – wierzchnie okrycie, marynarka, bluza, kurtka
- kawiorek – mały puszysty chleb pszenny
- każdy jeden – każdy
- kapiółka – łazienka lub kąpiel
- kejter – pies
- kibel – śmietnik, muszla klozetowa, korek uliczny
- kibol – kibic
- kicha – kielbasa
- kichy – wąskie spodnie
- kiejda – kieszeń
- kierz, kierzek – krzak
- kielczyć się, kielczyć się – śmiać się
- kieloch - ząb
- kieluńdek – kieliszek, odrobinka
- kieretyny – krzaki, zarośla (poszli w kieretyny)
- kij – poza ogólnopolskim znaczeniem, również: piętro
- kinder – brudas, nicpoń (szczególnie o dziecku)
- kindrzyć, szlajać – włóczyć
- kintop – kino
- kipa - niedopałek
- kis – żwir
- kista – skrzynia
- kiszczonka – woda po gotowanej kaszance
- kiszka – kaszanka
- klajdać, klajdnać – ubierać
- klajtry – włosy
- klamizer - partacz
- klamoty – graty, wszystkie przedmioty lub kamienie

Alfabet:

- klapsztula – kanapka składająca się z dwóch skibek chleba z obkładem pomiędzy nimi
- klara – słońce
- klejdry - plotki
- kłakry, klunkry – rupiecie
- klemy, klymy – cukierki twarde, landrynki
- kletuśnica – plotkarka
- klocek - tysiąc
- klofta – kłoda, pień drzewa lub gruba kobieta
- klopnać – sprzedać
- kluft – odzież
- kluka, klubier, kliber – nos
- klunkier, kłakier – stara, lub aktualnie niepotrzebna rzecz, rupieć, grat
- klybać – plotkować, marudzić, obgadywać
- knajder, knajtek, knajder – mężczyzna niskiego wzrostu; mały chłopiec
- knipa – książka
- knobloch, knobloszek – kiełbasa czosnkowa
- knyf – tajemny sposób, motyw lub fortel
- knyp – nóż
- knypek – niski człowiek; mały nożyk
- knyple – podłużne kanciaste bułki
- kociamber - kot
- kojo – łóżko
- kokot – kogut
- Kolejorz – KKS Lech Poznań
- kolonialka – sklep spożywczy
- kompel, kumpel – kolego
- koperytki – kapiszony
- kopytka – kluski z gotowanych ziemniaków i mąki; szagówki
- kopyto szewskie – drewniane odwzorowanie stopy klienta
- korbol – dynia lub tanie wino
- kramować się – zalecać się; podrywać
- kromka – piętka chleba
- krybuny – plecy, krzyż (część ciała)
- krypel – cerkiew
- kumoś, kumoter, kumosia – kum, kuma
- kumoterstwo – nepotyzm, kolesiostwo
- Kuniec–Dymbiec – ekspresywne wyrażenie używane w trudniej sytuacji bez wyjścia
- kusić – straszyć, pracować nocą, czuwać
- kuszka – koszyk
- kuzaj – kuzyn
- kwynkać – marudzić, narzekać na dolegliwości chorobowe
- kwyrła, kwirła, kwyrlejka, kwirlejka – prosty przyrząd kuchenny do mieszania ciast
- kymby rymby – na odwrót, odwrót

L

[Alfabet:](#)

- labija – zabawa, impreza
- laczki – obuwie domowe bez pięty lub buty
- laga – przedmiot podłużny, lub jego pakietów
- lajcha – człowiek słaby, osłabiony
- lajsnąć (se) – kupić (sobie)
- land - wieś
- langus – człowiek wysoki
- lania – szkoła
- latoś – tego roku
- latowy – letni np. domek
- lebera, leberka – wątrobianka
- lejza – osoba niezdarna, gapowata
- leko – lekko
- lelać – rozpieszczać
- leżałki, uleżałki – gruszki ulegałki (nadające się do spożycia po uleżeniu)
- libera – poziomica (zwana jeszcze inaczej po poznańsku "waserwagą")
- ligać się – ślizgać się
- ligawa – ślizgawa, ślizgawka
- listowy – listonosz
- lodowa – duży samochód policyjny
- lofrować – lenić się, włóczyć
- lofer – człowiek, który się włóczy
- lola – gruby kij, laska
- lumpy – ciuchy, szmaty
- luchnąć – wypić
- lujnąć – uderzyć
- luj – wielki (w odniesieniu do ludzi i przedmiotów)
- lufcik – małe, dodatkowe okienko w dużym oknie
- lola – laska, gruby kij
- lołś – dalej
- lumpy – rzeczy, ubranie czasami niepożądane
- luntrus – łązega, powsinoga, łązik
- luńt – kawał (kielbasy)
- lura – o kawie, herbacie – bardzo słaba
- lury – głupstwa, nudy, brednie
- lyrać się, lyroć się – bujać się, chwiać się

Ł

[Alfabet:](#)

- łąta, łątus – urwis, o dorosłym człowiek: niewiele wart
- łątynda – obibok, włóczęga
- łe! – o!, oj! (wołacz)
- łe jery! – o rany!, ojejku!, olaboga! (wołacz)
- łągol, łągol – człowiek wesoły
- łośki rok – zeszły rok
- łynt, wiks – lanie, bicie

M

[Alfabet:](#)

- macać się z głupim bez ściane – być nienormalnym, zgłupieć
- macoszka – bratek
- majsel – przecinak
- maluda – dziecko
- mamisz – lekkoduch lub małe dziecko
- mana – drużyna sportowa
- mantel – płaszcz
- manygować – lenić się, włóczyć się bez celu
- manyle - odzież
- manyroły – męskie przyrodzenie
- marać – szukać, grzebać
- maryjanka - majeranek
- mączka, mączkować – krochmal, krochmalić
- mączyty – mączysty
- mądre drzewo – poziomica
- mela – dziewczyna
- melki – cukierki
- melona baba – rodzaj ciasta, babki, babka ucierana
- menel – typek, żul
- merknać się – zorientować się
- metryka – tylko akt chrztu
- męgla – magiel
- miałki – sypki, płytki
- miągwa – osoba płaczliwa, narzekająca
- mieć dolinę – mieć doła, depresję
- migana – zabawa z tańcami
- miyndzy – między
- mlostek – kamienny garnek do mleka, śmietany
- młodzie – drożdże
- modrak – bławatek, chaber
- modra kapusta – czerwona kapusta
- modrakowaty – niebieski
- modrakowy – niebieski
- modre, modrzyć – farbka do barwienia tkanin, barwić farbą
- mora – zmora, duch
- motorowy – motorniczy
- mrzygłód – niejadek, ktoś wychudzony
- muzyka pod giyre – muzyka taneczna
- myrdać, merdać – mieszać
- myrdyrda, merdyrda – zasmażka (ślepe ryby z myrdyrdą)
- myrłać, merlać – wydawać nieakceptowane dla słuchacza dźwięki

N

Alfabet:

- nabierka – łyżka wazowa
- nabębany – najedzony w nadmiarze
- nadrach – obdartus
- nadusić – nacisnąć (np. przycisk dzwonka)
- na jednym laczku - szybko
- nakastlik – stolik nocny, małe biurczko stojące przy łóżku
- nałojony – pijany
- namknąć (się) – usunąć, przesunąć (namknij się - odsuń się, nie przeszkadzaj)
- na odwyrтке – na odwrót
- napizgany – pijany
- naramki – ramiączka (koszulka na naramkach - koszulka na ramiączkach)
- na ręby – na odwrotną stronę
- narychtować – przygotować, naprawić
- na spróbę – na próbę
- na szagę – na skróty
- nawarka – zupa z mlekiem
- nazad – do tyłu (komenda dla konia)
- nicpota, nicpoty – nicpoń, urwis, nieznośny
- nieusłuchany – niegrzeczny
- niezgłoźnie – niezgrabnie, nieudolnie
- niuda – świnia
- norać, unorać – tarzać, wytarzać, ubrudzić
- nośpłat – handlarz szmatami, starzyzną, oberwaniec
- nupel, nypel - smoczek
- nyga – komar
- nygus – leń
- nyny – spanie (iść nyny – iść spać)
- nyra, nyrol – skąpiec, dusigrosz

O

Alfabet:

- obkład – to co się kładzie na kanapce (plasterki kielbasy, ser itd.)
- oblec – włożyć (ubrać się)
- obski – obcy
- obśrupany – odrapany
- ochlapus – pijak
- odbić bilet – skasować bilet
- odkinać się – odczepić się, dać komuś spokój
- odkluczyć – otworzyć zamknięty zamek
- ofunflany – ubrudzony, osmarkany
- ogar – łobuz
- ogigle – gałązki bez liści, zwiędnięte kwiaty
- ogrodowy – ogrodnik
- odsiebka – przeciwna strona
- oglejdrane, oglajdrane – obłocone, np. buty
- okowita – spirytus, denaturat
- omurzyć, umurzyć – pobrudzić czymś sypkim np. piaskiem, kurzem
- opędziały – lichy, nędzny
- opękać, przepękać – obyć się bez czegoś
- opypląć się – ubrudzić się
- opyplaniec – brudas
- ostrzytko – temperówka
- otworzony – otwarty
- ośróodka – miąższ chleba

P

[Alfabet:](#)

- pałka – kurze udko
- pamperek – mała laleczka lub pogardliwie o mało znaczącym człowieku
- pana – dziura w dętce, złapana guma
- pantoki – drewniaki
- papcie, paputki – obuwie domowe
- papa – twarz, usta (Nie drzyj papy! - Nie krzycz!)
- papudrak, papudrok – partacz, niezdara
- parzybroda – kapuśniak z włoskiej kapusty
- paterak – partacz, niedbały gospodarz
- patonić się, spatonić się – palić się, tlić
- patrzydła – okulary
- pągiel – smarkacz
- peja – wesz, pchła
- pełna wiksa – pełen gaz (w samochodzie)
- pener – osiedlowy maczo, menel, lump, żul
- perpecie – drobne rzeczy
- petrol - nafta
- petronelka – biedronka
- pęchcić – szperać, szukać
- Piciu - Piotr
- pieniądze – pieniądze
- pierdoła z Gądek – gaduła, plotkarz
- pierdoły – drobnostki, szczegóły (nie wulgaryzm) lub plotki
- pierdolić – mówić trzy po trzy lub plotkować (nie wulgaryzm)
- pierdoła – nudziarz, czasem plotkarz (nie wulgaryzm) „pierdoła z Gądek”
- pierduśnica – plotkarka
- pinda, pindy rynda – wyzywająca dziewczyna
- pindaczyć się – stroić się
- pipol – piekarz
- pitok – mały nożyk, ale i męski narząd
- pizgać - robić
- pizgnąć się – uderzyć się
- pizgnąć fotkę – zrobić zdjęcie
- plendze, plindze, plyndze – placki ziemniaczane
- plożyć – służyć albo przynosić ulgę
- pochichrać – pośmiać się
- pochrympać – postrzępić, wystrzępić
- podstawek, podstawka – talerzyk pod szklanę, filiżankę
- pofajtać – pomieszać, pomylić
- pojapać, pojapić – podziurawić
- polica – półka
- pomieszkanie – mieszkanie
- po mojemu – myślę, że

- porannik – szlafrok
- poruta – wstyd, kompromitacja
- pory – spodnie
- porządki – narzędzia
- porzónny – porządny
- posoba, posowa – sufit
- pośrupać – poszczerbić, obić, postrzępić
- półżytki – pośladki
- prek – precz (być wyjechanym prek)
- proszczak – prosiak
- przebierać – nadwierać (przebrać szwaję – nadwierać nogę)
- przechadzka - spacer
- przecisk – zwężenie drogi
- przepękać, opękać – obyć się bez czegoś
- przesmradzać – wybrzydzać
- przykinać – przyczepić się, przynieść coś
- przytośćać – przynieść, przywlec
- przytośćać się – przyjść, przywlec się
- przyturać – przynieść, przytargać coś
- puczyć się – szczycić się, puszyć się
- pukwa – babsko
- ptapy, mieć ptapy – zachowywać się dziecinnie, być niedorozwiniętym umysłowo
- pynk - pęk
- pyra – ziemniak
- Pyra - mieszkaniec Wielkopolski, ale nie jest to w Wielkopolsce określenie negatywne
- pyry w mundurkach – ziemniaki gotowane w łupinach
- pyry z gzikami – regionalna potrawa (ziemniaki i biały ser)
- pyza – drożdżowe kluski na parze

[Alfabet:](#)

R

[Alfabet:](#)

- rajcowny – podniecający, ponętny, pełen wdzięku
- rajzować - podróżować
- ramiążko, ramiączko – wieszak na ubrania lub chuderlak
- rampuć, rumpuć – gęsta zupa jarzynowa
- rapel, mieć rapla – bzik, mieć bzika
- raszka – szuflada na papiery, kratka (np. w samochodzie)
- raszpel – tarnik do drewna
- redyski, redychy – rzodkiewki
- religa – łamaga, oferma
- repeta – gęsta zupa stanowiąca jednodaniowy obiad
- retenta – rupiecie, graty
- rodle – sanki
- rojber – łobuz, także o rozrabiającym dziecku
- rojber-buda – bałagan, harmider, melina
- rozplaszczyc się – zdjąć płaszcz
- równak – jednak
- rug cug – szybko
- ruła – spokój
- rumotać – hałasować, stukać, robić rumor
- rumpuć – gęsta zupa jarzynowa
- ryctyg – akurat, dokładnie, w porządku
- ryctować – szykować
- ryczka – niski taboret do ręcznego dojenia krów
- rydychy – nogi
- rylać się – chybotać się
- ryfa – gęba, mina, wyraz twarzy
- ryry – kłamoty (*por.* klunkry)
- rzęch – stare, ciągle psujące się urządzenie
- rżany, żanny – żytni

S

Alfabet:

- sa stędy sa styndy – stąd
- salacha – młoda, ale wysoka dziewczyna
- sanki - sankcje
- sądek – drewniane naczynie
- siano – pieniądze
- sień – małe chłodne pomieszczenie przykuchenne
- siora - siostra
- skataić się – zmęczyć
- skędy – skąd
- skiba – kradzież
- skibka – to, co powstaje, gdy kroi się chleb (nie kromka) i z czego robi się sznytki
- skibać / skibnąć – kraść / ukraść
- sklep – piwnica
- skład – sklep
- skopowina – baranina
- skorno – skoro (skorno dryzd – skoro świt)
- skorupa – naczynia ceramiczne
- skrytka – spiżarnia
- skrzeczki, skrzyczki – skwarki
- słodkie – ciasto, ciastka (chodzić na słodkie)
- słodziak – sympatyczny ziomek (rodak)
- smaka – smak, apetyt
- smrodyła – czarna porzeczka
- soliwka, solywka – mała beczka zwężająca do przewozu owoców
- sosyska – kielbaska, mała parówka
- spartolić - zepsuć
- spiłować – wytrzymać
- spodek – długi materac z pierza
- sprawunki – zakupy
- spucnąć - zjeść
- stalować się – pysznić się, chełpić się lub udawać
- statki, statory – naczynia kuchenne
- stoi napisane – jest napisane
- stołowy – jadalnia, pokój jadalny
- stroić muki – dąsać się
- stryknać się – zderzyć się
- suchar – drętwy tekst
- szabel, szabelek – strąg fasoli, nazwa zupy z małej żółtej fasoli
- szaber – kradzież, złodziejstwo
- szabraka – odzież wierzchnia, płaszcz, kurtka
- szafonierka – szafa na bieliznę
- szaga – na szagę czyli na skos, skróty
- szagówki – kluski z gotowanych ziemniaków, cięte ukośnie

Alfabet:

- szajba, szajbka – podkładka lub obłęd, bzik
- szajbus – człowiek wybuchowy, gwałtowny, narwany
- szalapat – lekkomyślny, raptowny
- szampiter - szampon
- szaranek – mały chłopczyk
- szczender – podwórkowy trzepak
- szczon, szczun – chłopak
- Szkieber – Niemiec (powstał za czasów okupacji niemieckiej)
- szkieł, szkioł – policjant
- szkieły - policja
- szkiyta – noga
- szkłoki – landrynki
- szkopek – drewniana mała miska do mycia nóg
- szlachtus – rzeźnik
- szlajać, kindrzyć – włóczyć się
- szlankowny – szczupły
- szlauch – wąż (ogrodowy)
- szłamka – szmatka, ścierka
- szmaja, szmania – człowiek leworęczny
- szmergiel – papier ścierny, lub osoba niespełna rozumu
- szmucha – przekręt, oszustwo
- sznajdera, sznajdera – proca
- szneka – drożdżówka
- szneka z glancem – drożdżówka z kruszonką, z lukrem
- sznupa – buzia, twarz, pyszczek
- sznupioki - łobuzki
- sznytka – skibka chleba
- sznytloch - szczypiorek
- szpadel - łopata
- szpanga – wsuwka do włosów, spinka
- szparać, szporać – oszczędzać
- szpekać – zaglądać
- szportka – spacerówka, dziecięcy wózek spacerowy
- szprzyca – strzykawka lub zastrzyk
- szpryt – spirytus
- szpycka – lufka do papierosów
- szpycznać – zerknąć, spojrzeć, zobaczyć
- szpycować – spoglądać, obserwować
- szrajba – podpis
- szrajbnać - napisać
- szruber – twarda szczotka do szorowania podłogi
- sztender, sztynder – stojak, trzepak do dywanów
- sztrufelek, szteryfelek – kawałek
- sztrykować – robić na drutach coś z wełny
- sztyfcik – trzpień
- sztyft – uczeń rzemieślniczy, nowicjusz, pomocnik
- sztyl – kij od miotły

Alfabet:

- szachrować – oszukiwać
- szuszwol – brudas, człowiek niezadbany
- szut – miał węglowy, coś drobnego, drobne pieniądze
- szwaja – noga
- szwamka, szwampka – gąbka
- szwindel – oszustwo, świństwo
- szwung – pęd, impet, ciąg
- szydera - kpiny
- szypa – płaska łopata do załadunku sypkich materiałów

Ś

Alfabet:

- ślabrać – brudzić
- ślabrotać – mówić niewyraźnie
- ślepe ryby – zupa jarzynowa z ziemniakami
- ślepe ryby z myrdyrdą – zupa jarzynowa z ziemniakami mieszana w czasie gotowania
- ślipie - oczy
- ślumper – przedmiot ociekający brudną wodą
- śpik – sen (bierze mnie śpik – chce mi się spać)
- śpiki – skronie
- śrubokręt, śrubociąg – wkrętak
- śrupać – szczerbić, objać, strzępić
- świecić się – rozglądać się
- świętojanki – porzeczki (ale nie czarne)
- świgać - rzucać
- śwignąć – rzucić
- świntojanki - porzeczki

T

Alfabet:

- taścić – nieść
- tamdotąd – tam
- tej – ty, charakterystyczna forma zwrotu do swoich, podkreślająca wagę wypowiedzi
- tetrać, stetrąć – robić coś pracowicie, męczyć się (nad czymś),
- to równak – to jednak
- tonkać – moczyć
- trzebno – trzeba
- trzeszczok – małe hałaśliwe dziecko
- trzewiki – buty
- trzęsionka – galareta mięsna
- tudotąd – tu
- tuk – szpik kostny lub głupek
- tuleja – niezdara
- tu na – częstuj się, masz (podając coś)
- tyndy – tutaj (ide tyndy – idę tutaj, tą drogą)
- tyta – stan upojenia alkoholowego, torebka marihuany
- tutej – tutaj
- tytka – torebka papierowa

U

Alfabet:

- ubrechtac, uślumprac – ubrudzić się, uśmieć się
- uhaczyć się – być osobą towarzyszącą (niekoniecznie potrzebną)
- uhajtnać – uciąć, skaleczyć się
- ukrychnąć - ukroić
- uliczka – furtka
- uleżał ki, leżałki – gruszki ulegałki (nadające się do spożycia po ulezeniu)
- umorusać się – pobrudzić się
- umurzyć, omurzyć – pobrudzić czymś sypkim np. piaskiem, kurzem
- Unra – kraj zachodni (dostać coś z Unry)
- upitrasić - ugotować
- usiąść się – usiąść
- uskromnić się – uspokoić się
- uszporać – zaoszczędzić (określoną sumę bejmów)
- uślabrać – ubrudzić
- uślumprany – umorusany, brudny
- utonkać – umoczyć, utopić się

W

Alfabet:

- wagować się – wahać się
- wafel – beznadziejny ziomek (rodak)
- wajcha – dźwignia, przekładnia, zwrotnica
- wartołka – ruchliwy malec
- wasserwaga – poziomnica
- wazka – drewniana balia
- wąsiona - gaśienica
- wciągnąć się – również wprowadzić się
- wdusić - wcisnąć
- wej – patrz, zobacz
- weko – słój do zapraw
- wemborek, wymborek - wiadro
- wew – w
- westka – kamizelka
- wiara, wiaruchna – ludzie, grupa ludzi
- wihajster, wichajster – to coś, coś, czego nazwy się zapomniało (dej mi to coś)
- wiewiołga, wywielga – wilga
- wiks, łynt – lanie, bicie
- wiksa, wixa – stan upojenia alkoholowego, nieokreślona moc, energia (wiksa w łydach)
- Wiluś – Wilhelm (pieszczotliwe określenie cesarza Wilhelma II)
- winkiel, zza winkla – róg, zza rogu
- wknaić się – wcisnąć się, wleźć gdzieś
- wkuty – wściekły
- wlewać komuś – schlebiać komuś
- wodnity – wodnisty
- w ryj – bardzo (np. dobrze w ryj; w ryj zimno)
- w te i wefte – tam i z powrotem
- wuchta – dużo
- wuja – wujek, stryjek
- wyc, wic – kawał, dowcip
- wychędożyć – wyczyścić
- wyciągnąć się – wyprowadzić się
- wyćpić, wyćpnać, wećpić – wyrzucić
- wyćwierzać się – wydziwiać, wybrzydzać
- wygogolona – wydekoltowana
- wyknaić – wyrzucić
- wykopyrtnąć się – wywrócić się, np. na lodzie
- wylynga – ktoś niewydarzony, ciapowaty
- wymarać – wyszukać, wymacać
- wymborek, wemborek – wiadro
- wymienianki – lista zmarłych osób, za których teraz się modlimy
- wynorać - wyszukać
- wynuplać – wyciągnąć, znaleźć, lub wyssany, wycmokany (smoczek niemowlęcy)

Alfabet:

- wypindaczony, wypindraczony – wystrojony
- wypłechać – wypłukać
- wyr, wyro, wyrko – łożko
- wysiepać – wyrwać, wydrzeć
- wystworzać fify – stroić żarty
- wyszki – coś wyżej, *wejść na wyszki* → wejść np. na drabinę, mebel
- wysztafirowany – wystrojony

Z

Alfabet:

- zadziać - zagubić
- zajta – strona, strona www.
- zaklepka – zasmażka do zupy
- zakluczyć – zamykać drzwi na klucz
- zamówiony - zarezerwowany
- zamudzać – przeszkadzać, zabierać czas
- zapytaj się jemu – zapytaj się jego
- zaś, zaś potem – następnie, później
- zawdziać, zawdzi na się – ubrać, założyć na siebie
- zbańczyć - zbankrutować
- zduczniały – nędzny, kiepski
- zdziebko, dziebko - trochę
- ze, zez – z
- ze spokojem – bez pośpiechu
- z gorem, z deklek – być nie normalnym, nienormalnie się zachowywać
- zgrudzić się – skurczyć się
- zimne nóżki – galareta z mięsa
- z ledwością – ledwie
- zminąć – zmienić
- zmir – spokój
- zmuda, zmudzić – strata, stracić
- znorać się – ubrudzić się
- zobacz to – spójrz na to, posłuchaj tego, zwróć uwagę na to
- zolog – zoo
- zrobić wyro – pościelić łóżko
- związek – związek lub połączenie kolejowe
- zwieżłowato – zwieżle
- zwyczajny – przyzwyczajony do czegoś/kogoś
- zynder – łobuz, nierób
- zyzol - zezowaty

Ż

Alfabet:

- żarnica – ziarnica
- źdźarty – żarłoczny
- źdźarty gatunek – żarłok
- żgajek, żgaj – chłopak, zadziorny wyrostek
- żgak, żgok – kolec, drzazga, zadra
- żgnąć – donieść na kogoś
- żłopać - pić
- znać – udawać kogoś
- zuć – dusić coś w sobie, ukrywać niezadowolenie
- zużel – kobiety lekkich obyczajów
- żybura, żubura – brudna, bardzo mętna ciecz
- żyć na knebel – żyć z partnerem bez ślubu
- żyć na kreche – żyć na kredyt
- żydek – mały nóż, kozik